

характеристик педагога, які допомагали б формуванню та функціонуванню його професійної ідентичності як складного багаторівневого феномена.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, заклади дошкільної освіти, заклади загальної середньої освіти, контингент здобувачів освіти, освітня статистика.

Список використаних джерел

- Інститут освітньої аналітики. (2025). *Моніторинг змін мережі загальної середньої освіти відповідно до регіональних планів 2025*. https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2025/08/monitoryng-merezhi-zzso_2025.pdf
- Інститут освітньої аналітики. (2026a). *Дослідження стану доступності закладів дошкільної освіти, зокрема для дітей з особливими освітніми потребами*. https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2026/04/doslidzhennya-stanu-dostupnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osvity_2026.pdf
- Інститут освітньої аналітики. (2026b). *Моніторинг змін мережі загальної середньої освіти відповідно до регіональних планів 2026*. https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2026/02/az_monitoryng-merezhi-zzso_2026.pdf
- Інститут освітньої аналітики. (2026c). *Оперативні релевантні дані щодо функціонування дошкільної освіти: аналітична довідка*.

СТРАТЕГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ НАУКОВО-ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Ірина БОРИСЕНКО, к.пед.н., доц.
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-1191-3126>

Прийняття й затвердження Дорожньої карти стали стратегічним планом дій щодо європейської та світової інтеграції України у сферах освіти й науки.

Дорожня карта 2023 року стала стратегічним документом, розробленим на виконання рішення Європейської Ради про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Документ базується на методології управління, орієнтованої на результат, і визначає чіткий алгоритм дій для повної інтеграції українського освітнього й наукового простору в європейську екосистему.

У науковій сфері Дорожня карта фокусується на створенні конкурентного середовища та інтеграції дослідницької інфраструктури. Основні заходи включають:

— розвиток системи грантового фінансування через Національний фонд досліджень України (НФДУ), що має стати головним

інструментом підтримки наукових проєктів за зразком Європейської дослідницької ради (ERC);

- створення законодавчих умов для стабільної участі в програмах «Горизонт Європа» та «Євратом» для активної участі українських організацій у цих програмах;

- представництво українських експертів у робочих групах та програмних комітетах ЄС для захисту національних інтересів у сфері науки (МОН, 2023).

Логічним продовженням системних реформ і стратегічного курсу на гармонізацію національної системи з вимогами глобального світу є Наказ Міністерства освіти і науки України від 31 грудня 2025 р. № 1732, яким оновлено Дорожню карту інтеграції України до Європейського дослідницького простору до 2027 р (МОН, 2025). Цей документ визначає новий етап розвитку української освіти і науки, остаточно узгоджуючи внутрішні перетворення з пріоритетами ЄС та Глобальними цілями сталого розвитку ООН до 2030.

На основі аналізу наказу державна стратегія інтеграції України до Європейського дослідницького простору до 2027 р. реалізується через низку взаємопов'язаних напрямів структурної політики:

- Україна здійснює перехід до прозорого управління науковими даними за принципами FAIR (дані мають бути доступними, сумісними та придатними для повторного використання).

- Створюється національний вузол для інтеграції в EOSC. На базі URIS розбудовується інфраструктура репозитаріїв та «харвестерів» для зроблення українських досліджень видимими.

- Впроваджується нова категорія фахівців – Data Stewards, для яких розробляються стандарти та програми підготовки.

Гендерна рівність і інклюзивність зосереджуються на впровадженні обов'язкових інклюзивних планів гендерної рівності (GEP), необхідних для функціонування установ і участі в міжнародних грантах, наприклад, «Горизонт Європа». Держава запроваджує моніторинг частки жінок у STEM-галузях, на керівних посадах і серед цитованих авторів, а також адаптує кодекс поведінки для запобігання гендерно зумовленому насильству в науці.

Стратегія передбачає модернізацію оплати праці та створення системи дослідників як рейтингової системи у URIS для індивідуальної фінансової підтримки молодих учених. Міжнародна мобільність стимулюється через програми MSCA та COST, а також створюються умови для залучення іноземних фахівців до українських проєктів.

Дорожня карта передбачає перехід від стихійного використання ІІІ до формування національної політики, синхронізованої з європейськими орієнтирами. Створюються щонайменше три пілотні тематичні хаби у цифрових сферах, які працюватимуть із європейськими партнерськими

програмами «Горизонт Європа», фокусуючись на прикладних аспектах використання ШІ.

Світовий вимір політики країни у сфері науки підтверджується участю України у 10-й Рамковій програмі з досліджень і інновацій та програмі з досліджень і навчання з атомної енергії Євратом, що відкриває доступ до найбільших у світі фондів фінансування науки. Розширення участі України у програмі НАТО «Наука заради миру і безпеки» та міжнародній мережі EUREKA сприятиме узгодженню вітчизняних наукових розробок із сучасними оборонними та безпековими рішеннями світового рівня (Верховна Рада України, 2026).

Війна чинить катастрофічний вплив на наукову сферу України, змінюючи її структуру від фундаменту до міжнародних зв'язків. Водночас вона стала каталізатором надзвичайної стійкості та швидкої інтеграції в європейський простір. Близько 25% українських дослідників виїхали за кордон (переважно жінки), що створює ризик довгострокового «витоку мізків».

Державне фінансування науки було різко скорочене та переспрямоване на потреби оборони. Пріоритет наукових досліджень змістився на технології подвійного призначення: БпЛА, системи РЕБ, кібербезпеку, військову медицину та психологічну реабілітацію. Регіони змушені переглядати свої стратегії, фокусуючись на критично важливих галузях (енергонезалежність, продовольча безпека). Через неможливість працювати в лабораторіях та фізичну загрозу, наука стала більш «цифровою».

Сьогодні вітчизняна наука проходить через вимушену трансформацію. від системи, успадкованої від минулого, до гнучкої, грантоорієнтованої та інтегрованої в ЄС-модель.

Ключові слова: Дорожня карта, європейська та світова інтеграція, наукова сфера, стратегічний план.

Список використані джерела

- Верховна Рада України. (2026, 25 лютого). *Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених* (Закон № 4794-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4794-20#Text>
- Міністерство освіти і науки України. (2023, 11 грудня). *Про затвердження Дорожньої карти європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року* (Наказ № 1501). <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1501729-23#Text>
- Міністерство освіти і науки України. (2025, 31 грудня). *Про затвердження Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору на період до 2027 року* (Наказ № 1732). https://osvita.ua/doc/files/news/961/96128/final-doroznia-karta-jedp-30122025docx_1.pdf